

Cova del Barranc del Migdia (Xàbia)

Juan de Dios Boronat Soler i Joaquim Bolufer Marqués

Publicación digital

Actuaciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2009

Editores

Araceli Guardiola Martínez y Fernando E. Tendaro Fernández
Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados
en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2010

Depósito legal: A-979-2010

ISBN: 978-84-693-7154-1

Nom de la intervenció:	Cova del Barranc del Migdia
Municipi:	Xàbia / Jávea
Comarca:	La Marina Alta
Directors:	Joaquim Bolufer Marqués, Juan de Dios Boronat Soler, Marco A. Esquembre Bebia i Jorge A. Soler Díaz
Equip tècnic:	ARPA Patrimonio, S. L.
Autors del article:	Juan de Dios Boronat Soler i Joaquim Bolufer Marqués
Promotora:	Fundación Cultural CIRNE de Xàbia
Autorització:	2009/0547-A
Data de l'actuació:	05/10/2009 – 27/10/2009
Coordenades localització:	–
Període cultural:	Calcolític
Material dipositat:	Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal Soler Blasco
Tipus d'intervenció:	Excavació arqueològica

DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

D'ençà que va ser descobert aquest jaciment a l'abril de l'any 1989, el Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal Soler Blasco de Xàbia ha intentat dur endavant l'excavació dels seus dipòsits sedimentaris.

L'any 1990, el museu va aconseguir de la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura l'autorització per a realitzar el calc i l'estudi de les importants manifestacions d'art rupestre conservades a la cova (Casabò, Martínez i Sampedro, 1997). A ran d'aquests treballs, el jaciment va ser declarat Bé d'Interés Cultural i va passar a formar part de l'Inventari de BIC amb el número 251000698100000, amb data de 19 d'octubre de 1996.

El difícil accés al jaciment i les importants despeses que això suposaria, havia dificultat fins ara la realització de la seua excavació. L'interés i l'oferiment de la Fundació Cultural CIRNE per fer-se'n càrrec d'una part substancial de les despeses d'aquest projecte, va fer possible iniciar els treballs arqueològics d'excavació i estudi d'aquest ric jaciment prehistòric, i a l'hora començar a

plantejar, de cara a un pròxim futur, la divulgació dels materials i les informacions obtingudes, així com la possibilitat de facilitar l'accés al jaciment per al públic interessat, considerant sobretot la importància i la singularitat del conjunt de les manifestacions pictòriques rupestres conservades a la cova.

Entre el 5 i el 27 d'octubre de l'any 2009 s'ha desenrotllat la primera campanya d'excavacions al jaciment arqueològic de la cova del Barranc del Migdia. Esta actuació, autoritzada per la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià de la Conselleria de Cultura i Esport, ha estat promoguda per la Fundació Cultural CIRNE de Xàbia. S'ha fet càrrec dels treballs l'empresa ARPA Patrimonio, S. L. amb la col·laboració del Grup de Rescat dels bombers de la Diputació d'Alacant, encarregats del transport del material de l'excavació i de l'acondicionament de l'accés a la cavitat. Els treballs de camp han estat dirigits pels arqueòlegs Marco Aurelio Esquembre Bebia i Juan de Dios Boronat Soler, i l'arqueòleg municipal de Xàbia Joaquim Bolufer Marqués, amb l'assessorament científic de l'arqueòleg conservador de l'àrea de prehistòria del MARQ, Jorge A. Soler Díaz.

La cova del Barranc del Migdia està situada a les cingleres de la solana del Montgó, a una altura aproximada de 375 m s. n. m. La cavitat presenta tres boques, totes situades en altura, per la qual cosa és necessari escalar entre 15 i 40 m per accedir al jaciment. El punt més accessible és la boca orientada al sud, protegida per una tanca metàl·lica instal·lada pel Museu de Xàbia als anys noranta. Des d'aquí i per una estreta galeria, s'arriba a una petita "sala central" en la qual van ser recuperats els materials arqueològics prehistòrics trobats quan va ser descoberta la cavitat pel Grupo Espeleológico Gatense, espai on s'han centrat els treballs arqueològics realitzats en aquesta campanya.

Des d'esta "sala central" s'accedeix per una estreta galeria a la cova de les pintures rupestres, que ja van ser estudiades a finals dels anys noranta per J. Casabó, E. Martínez i J. Sampedro. També des d'aquí, mitjançant una estreta galeria, s'accedeix a una boca oberta sobre la cinglera i per la qual entra el sol directe al tardet, just a la posta de sol i en dates determinades. Al nord de la "sala central" es situa una altra estreta galeria, d'uns 4 m de longitud, que apareix reblida de sediments. Així doncs, els treballs d'excavació es van concentrar a la "sala central", un espai d'uns 4 m de llarg, 4 m d'amplària i una altura màxima de 1,5 m, que en principi semblava tenir escassos i rebolicats sediments. Amb això es pretenia facilitar l'accés i l'excavació de la galeria nord, espai que *a priori* semblava el més susceptible de contenir enterraments prehistòrics.

Tanmateix, l'excavació dels sediments de la sala central va permetre la localització d'un enterrament prehistòric de cronologia eneolítica, datat entre el III i II mil·lenni abans de la nostra era. Es tracta d'una inhumació secundària, és a dir, que el cadàver havia sigut descarnat prèviament en altre lloc, i després va ser col·locat formant un paquet d'ossos en un clot del sòl de la sala central. Junt amb els ossos es va posar l'aixovar, del qual s'ha trobat una punta de fletxa de sílex i uns pocs fragments de recipients de ceràmica feta a mà. Tot el conjunt estava cobert per cinc lloses naturals de pedra calcària. Semblantment, l'enterrament va ser parcialment trastocat poc després de la seua deposició.

A més d'aquest enterrament i el seu aixovar, han estat recuperats d'altres materials arqueològics com ara varies làmines i una punta de fletxa de sílex fragmentada, una dena de collar sobre closca de *dentalium* i d'altres fragments de ceràmica.

Com a conclusió, podem dir que els treballs desenvolupats en aquesta primera campanya d'excavació han permés recollir una exhaustiva informació sobre el jaciment, amb la realització d'una rigorosa topografia de la cova, la còpia fotogràfica del conjunt pictòric rupestre i l'excavació de la sala central. Estan ara en marxa l'estudi antropològic de les restes humanes aparegudes i la realització de les datacions radiocarbòniques que ens donaran datacions absolutes de l'enterrament, treballs que seran analitzats pel laboratori BETA Analytic. Junt amb això, s'han iniciat les anàlisis de les restes d'ossos de fauna i les mostres de sediments recollides que aportaran dades sobre el medi ambient d'aquells moments.

BIBLIOGRAFIA

BOLUFER MARQUÉS, J. (2004): "La història de l'art a Xàbia des de la prehistòria fins a la conquesta catalano-aragonesa. Unes notes", *Toni Marí. Escultures. L'art en ferro*, Xàbia, pp. 93-111.

BORONAT SOLER, J. D. (1991): "Catàleg de Coves i Avencs de Xàbia. Secció Espeleologia, Centre Excursionista Xàbia – SECEX", Ajuntament de Xàbia, Xàbia, pp. 82-90.

CASABÓ i BERNAD, J. A.; MARTÍNEZ, E. i SAMPEDRO, J. (1997): "Art Rupestre al Montgó", *Aguait*, 13-14, pp. 183-221.

HERNÁNDEZ PÉREZ, M. S.; FERRER I MARSET, P. i CATALÁ FERRER, E. (2000): *L'Art Esquemàtic. Catàleg de l'exposició*, Centre d'Estudis Contestans, Cocentaina.

Helicòpter portant els materials al jaciment

Instal·lació de les cordes per accedir al jaciment

Excavació de l'enterrament aparegut a la primera campanya

Enterrament. Situació de la punta de fletxa de l'aixovar